

Reakce na výzvu Ne!musíš to vydržet a její mediální obraz

Jsem absolventem Katedry scénografie DAMU, řadu let na katedře působím jako odborný asistent. K případu se budu vyjadřovat pouze optikou člověka, působícího na katedře scénografie, o poměrech na ostatních katedrách nemám dostatek relevantních informací.

Hned na začátku je nutné říct, že projevy sexuálního nátlaku, nezdravého sexismu, šikany, ponižování či nátlaku z pozice silnějšího jsou pro mne nepřijatelné. Pokud dojde k důvodnému podezření, že se něco z výše zmiňovaného děje, je potřeba to neprodleně řešit. A umím si představit, jak těžké může být pro postiženého člověka otevření takového zážitku.

Je ovšem důležité čelit konkrétním případům. Protože za těmi jsou vždy konkrétní lidé a jejich jednání, v konkrétním čase a situaci. Nikoli instituce jako celek. Nekonkrétnost a všeobecnost v takto závažné situaci nepovažuji za správnou cestu. Může totiž vést k přesvědčení, že je CELÉ prostředí katedry, potažmo celé divadelní fakulty vůči svým studentům nepřátelské, že jsou zde studenti šikanováni, ponižováni, čelí bossingu, sexuálnímu nátlaku či sexismu, a že zde není instituce, ke které se v případě nouze mohou odvolat. A to zkrátka a dobře není pravda. Všeobecnost a nekonkrétnost není fér vůči valné většině zaměstnanců a pedagogů katedry, kteří se studenty jednají maximálně vstřícně, snaží se je vést a pomáhat jim, častokrát nad rámec svých povinností a finančního ohodnocení. Nekonkrétnost totiž dělá viníky ze všech, nekonkrétnost neumožňuje individuální obranu. Prohlášení představitelů Výzvy o tom, že nenesou zodpovědnost za pravdivost prezentovaných anonymních příběhů, považuji za nedospělé, alibistické a absurdní.

Vnímání výzvy Ne!musíš to vydržet českými médii je pro mne zarážející. Postrádám objektivitu. Komunikují jen s jednou stranou a podporují ji, názor té druhé je nejspíš irelevantní, přispívají k černobílému vidění problematiky a představují názory prezentované Výzvou v rámci performance, jako do žuly tesatelná fakta.

objektivní přístup X pocit a dojem

Jako příklad nekorektního přístupu lze uvést událost s epileptickým záchvatem během letních klauzur v květnu 2019. Bez potřeby celou událost ověřit z více zdrojů, zjistit pohled dalších přítomných, bez snahy o objektivitu, je anonymní výpověď studentky prezentována jako faktický, pravdivý popis události, prokazující až jistou nelidskost, šovinismus a sexismus mužské části pedagogického sboru katedry scénografie. Čtenář či posluchač, který o tom nic neví, může brát tento popis jako obraz poměrů na katedře. Vytvoří si emotivní obraz studentky při epileptickém záchvatu a pedagogů mužského pohlaví, kteří u toho nečinně stojí, v klidu dopíjejí víno, dokuřují cigarety a trousí cynické poznámky o přijímání žen na scénografii. Při poslechu podcastu Respektu z 21.7. se Silvií Lauder jsem se dokonce dozvěděl, že ta cynická poznámka o přijímání žen na

Scénografii padla **uprostřed** epileptického záchvatu. Jistota, s jakou to redaktorka pronesla, mne upřímně šokovala. Jako **přímý účastník** události si jí totiž vybavuji zcela jinak. V klidu tam nebyl nikdo, v klidu se nedopíjelo víno, v klidu se nedokuřovaly cigarety. Naopak, kdo mohl, snažil se pomoci. Pokud tam nějaká cynická poznámka padla, nezaznamenal jsem jí já, ani nikdo z kolegů, kterých jsem se na to ptal (což samozřejmě možnost, že to někdo pronesl, nevylučuje).

Čtenář či posluchač bohužel nezná pohled na událost dalších účastníků, a může si tak vytvořit představu, že všichni muži na katedře scénografie jsou cynická, šovinistická prasata. A to myslím není FÉR. Není FÉR prezentovat nepodložená a neověřená prohlášení jako fakta. Byl bych velmi rád, kdyby byla celá událost s epileptickým záchvatem prezentována objektivně (má-li se tedy vůbec prezentovat, s ohledem na postiženou studentku), nikoli pouze pohledem jednoho člověka a jeho pocitů, dojmů a vzpomínek. Domnívám se ovšem, že kdyby byla událost ověřena z více zdrojů, nemluviloby se o ní vůbec, přestala by totiž zapadat do vzorce: muž pedagog = sexista.

Nerovný přístup - "velmi ostrý sexismus"

V reportážích či v podcastu Respektu zaznělo několikrát přesvědčení o nerovném přístupu k ženám a mužům. Zajímaly by mne konkrétní případy. Na katedře scénografie studuje v současné době převážná většina žen. Vedoucí dvojice pedagogů hlavního předmětu v rámci semestru je vždy ve složení jedna žena - jeden muž. Pedagogové se střídají po semestru. Systém výuky bakalářského programu umožňuje studentům řešit projekty komplexně - tedy scénu a kostým. Následně si může student dobrovolně vybrat specifikaci, které se bude věnovat v magisterském programu. Svobodně, bez nátlaku. Pedagogové, kteří studenta znají, znají jeho silné a slabé stránky, přístup k práci, atd. mohou výběr dané specifikace magisterského programu doporučit. Na základě zkušeností s daným studentem, nikoli na základě jeho pohlaví. Student si také svobodně vybírá vedoucího pedagoga, u kterého bude v MA programu studovat.

Představa, že se kdokoli z pedagogů věnuje studentkám méně, protože jsou ženského pohlaví, je absurdní. Vynaložený čas a energie pedagoga vůči studentovi je přímo úměrná práci, kterou student přinese a jeho přístupu k dané práci a problematice. Není závislá na pohlaví studenta, jeho náboženské či sexuální orientaci. Stejně nesmyslné až urážlivé je tvrzení, že pedagogové postrádají smysl v investování energie a času do studentek, protože stejně odejdou na mateřskou a nebudou se oboru věnovat. Opět by mne zajímal konkrétní případ, kdy pedagog po dobu studia (tři roky bakalářského a dva roky magisterského programu) cíleně věnoval méně času a energie studentce, protože je žena.

"nikdo ty lidi nebere vážně, nikdo je neposlouchá"

Opět jsou důležité konkrétní případy. Nedomnívám se totiž, že se o názory či problémy studentů nikdo nezajímá, že jsou ignorováni. Na DAMU je několik institucí, na které se lze v případě potřeby a nouze obrátit, včetně řady zaměstnanců a pedagogů fakulty.

"zabetonování ve funkcích...vedoucí to má za zásluhy"

Dlouholeté působení jednoho člověka ve funkci vedoucího katedry může být problematické, ale také nemusí. Opět je nutné posuzovat konkrétní případy, konkrétní osobnosti a jejich práci. Jedině při dobré znalosti práce daného člověka, znalosti jeho pedagogické a umělecké činnosti, přístupu ke studentům a kolegům lze posuzovat, je-li jeho dlouhodobé vedení katedry přínosné, či nikoli. Pejorativní výrazy jako "zabetonování ve funkcích" či "má to za zásluhy" ve mě evokují obraz totalitní společnosti, kde s takto "zabetonovaným" jedincem není možné jakkoli pohnout. Přitom se každé čtyři roky koná výběrové řízení na vedoucího katedry, do kterého se může svobodně přihlásit kdokoli, kdo má v oboru co říct, kdo je nespokojen se směřováním katedry a má lepší vizi a koncepci.

Souvislost s dlouholetým vedením kateder jedním člověkem a problematikou sexismu, sexuálního nátlaku a zneužívání, šikany, ponižování, atd., tak jak to prezentovali někteří renomovaní divadelníci, mi uniká.

pojmosloví

Za velmi důležité považuji definování a vymezení pojmů šikana, nátlak, ovlivňování, atd. Co to je v rámci akademického prostředí, výuky uměleckého předmětu, přístupu ke studentům a kde jsou nepřekročitelné hranice. Například webové stránky policie ČR definují šikanu takto:

- *jákékoliv chování, jehož záměrem je opakovaně ubližovat, ohrožovat nebo zastrašovat jiného člověka, případně skupinu lidí,*
- *zahrnuje jak fyzický útok v podobě bití, poškozování věcí druhé osobě, tak i útok slovní v podobě vydírání, nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování*

Web stop-sikane.cz definuje šikanu takto:

Šikanování je jakékoliv záměrné a opakované chování, jehož cílem je ublížit, ohrožit, zastrašovat či ponižovat jiného člověka, případně skupinu lidí. Je to cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině jedinců, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání.

Jsem přesvědčen, že se nic podobného na katedře scénografie neděje.

závěr

Co na reportážích považuji za nebezpečné, je černobílé dělení na dobré studenty a zlé pedagogy. Oni a my. Muži a ženy. Paradoxně tak reportáže svou jednostranností přispívají k ještě větší vyhocenosti debaty, ke stavění barikád a kopání příkopů. Rozumím a vážím si pozornosti, které se problematice v médiích dostává, nerozumím však jednostrannosti pohledu. Myslím si, že jedinou správnou cestou je férová, korektní a věcná debata, kde

dostanou prostor všechny názory na tuto problematiku, i ty "opoziční". Pluralita názorů je podstatou demokracie.

Jsem přesvědčen, že svobodné akademické prostředí otevřenou debatu ustojí, je na ní připraveno a rozhodně se jí nebojí. Za problematický ovšem považuji způsob a formu, jakou iniciativa Ne!musíš to vydržet debatu otevírá, stejně jako načasování.

Michal Syrový